Tom-Henrik Sirviö

19.11.2025

Valtiovarainvaliokunta
sara.kuitunen@eduskunta.fi

Kirjallinen asiantuntijalausunto valtiovarainvaliokunta 20.11.2025 klo 12.00

# Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi julkisen talouden hoitamisesta ja talouspolitiikan arviointineuvostosta sekä niihin liittyviksi laeiksi, HE 167/2025 vp

- Liian mittavat, väärin kohdennetut ja -ajoitetut sopeutustoimet vaarantavat talouskasvun kuten kuluvan hallituskauden kehitys osoittaa. Suomen tulisi käyttää uuden säädännön tarjoama **liikkumavara** ja tehdä sen puitteissa **mahdollisimman pieniä sopeutuksia**. Tämä edistäisi velkaantumisen taittamista ja talouden suotuisaa kehitystä. Sopeutuksen tulisi olla **veropainotteista**.
- Tämän hetken arvioiden mukaan se tarkoittaisi rahoitusasematavoitteiden valitsemista **seitsemän vuoden sopeutuskaudella**.
- Talouspolitiikan arviointineuvoston riippumattomuus ei toteudu ehdotetulla sääntelyllä. Neuvoston **itsenäisyys tulisi varmistaa siirtämällä se pois** Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen yhteydestä.
- Parlamentaarisen työryhmän päätös ministeriön laaja-alaisten vaikutusarviointien kehittämisestä ja vahvistamisesta **ei näy esityksessä.** Ministeriön tekemä sisäinen työ ei ole riittävää varmistamaan kirjauksen toteutumista.

## Kansallinen liikkumatila hyödynnettävä veropainotteisella sopeutuksella

Hallituksen esityksessä ehdotetaan julkisen talouden ohjaukseen sääntöjä, jotka koostuvat vaalikautisesta ja ylivaalikautisesta rahoitusasematavoitteesta. Julkisyhteisöjen velan suhde bruttokansantuotteeseen olisi tavoitteen mukaan enintään 60 ja pitkällä aikavälillä enintään 40 prosenttia. Lisäksi esitetään muutoksia finanssipolitiikan valvontaan.

Julkisen talouden hoitoa ohjaisi vaalikausikohtainen rahoitusasematavoite, joka asetetaan julkisen talouden velkaa kerryttäville sektoreille eli valtiolle ja paikallishallinnon sektoreille.

Tom-Henrik Sirviö 19.11.2025

Lisäksi vaalikauden puolivälissä asetettaisiin ylivaalikautinen rahoitusasematavoite, jossa julkisyhteisöjen velkasuhde alenisi kahdeksan vuoden tarkastelujaksolla kohti kansallista pitkän aikavälin tavoitetta keskimäärin 0,75 prosenttiyksikköä vuodessa.

Sopeutuskausi on lähtökohtaisesti neljä vuotta, mutta sitä on mahdollista pidentää seitsemään vuoteen. Neljän vuoden sopeutuskausi tarkoittaisi tämän hetken arvioiden mukaan noin **9,9 miljardin euron sopeutuksia** vuonna 2027 alkavalla vaalikaudella ja pienempiä 2–3 miljardin euron sopeutuksia vuodesta 2031 alkaen. Seitsemän vuoden sopeutuskausi tarkoittaisin noin **6,4 miljardin euron sopeutuksia** vuonna 2027 alkavalla vaalikaudella ja noin 5–6 miljardin euron sopeutuksia vuodesta 2031 alkaen.

**STTK ry pitää lähes kymmenen miljardin euron sopeutusta vuonna 2027 alkavalla** vaalikaudella liian suurena. Kuluvalla hallituskaudella on nähty liian mittavien, väärin kohdistettujen ja väärin ajoitettujen sopeutustoimien negatiivinen vaikutus talouden kehitykseen.

Kehikon puitteissa **tulisi suosia pienimmän sopeutuksen mahdollistavaa eli tässä tapauksessa seitsemän vuoden sopeutuskautta**. Tällöin sopeutustarve on maltillisempi, joskin edelleen huomattava. **Sopeutus on toteutettava veropainotteisesti**. Kuluvan vaalikauden massiivisen sopeutuksen toistuminen vaarantaisi suomalaisen yhteiskunnan toimintakykyä.

Sopeutuksessa tulisi huomioida nykyistä paremmin talouspolitiikan tilannekuva. Kuluvaa hallituskautta ovat leimanneet jatkuvat lisäsopeutukset. Vaikka on luonnollista, että sopeutusta tarkennetaan vaalikauden aikana, ovat mittavat uudet sopeutustavoitteet huolestuttavia. **Se kertoo sopeutuksen vaikutusarvioiden epäonnistumisesta**.

## Parlamentaarisen ryhmän rooli

Julkisen talouden hoitoa koskevan parlamentaarisen sopimuksen mukaan kunkin vaalikauden alussa nimettävän parlamentaarisen työryhmän tehtävänä on muun muassa asettaa julkisen talouden ylivaalikautinen rahoitusasematavoite seuraavalle kahdeksalle vuodelle sekä asettaa rahoitusasematavoite seuraavalla vaalikaudelle.

Hallituksen esityksen perusteella vaikuttaa kuitenkin siltä, että tavoitteiden asettaminen riippuu olennaisesti valtiovarainministeriön tarjoamista ennusteista ja oletuksista. Taustalla olevat tekijät käytännössä määrittävät laskennalliset tavoitteet. Siksi on ilmeinen vaara, että parlamentaarisen työryhmän poliittinen liikkumavara on hyvin pieni ja sen **tehtävänä on lähinnä siunata valtiovarainministeriön arviot**.

Tom-Henrik Sirviö 19.11.2025

On ensisijaisen tärkeää, että parlamentaarisen työryhmän työskentelyn tueksi tuotettaan riittävästi **vaikutusarvioita** ja tietoa siitä, miten perusteltuja valitut oletukset ovat. Lisäksi erilaisten taustaoletusten **yhteisvaikutuksista** tulisi saada tietoa.

Parlamentaarisen sopimuksen mukaan parlamentaarinen työryhmä asettaa valtion omaisuuden myyntitulojen hyödyntämistä määrittelevän liikkumavaran. Parlamentaarisen työryhmän tulisi noudattaa **tiukkaa linjaa julkisen talouden tilanteen kaunistelemiseen suomalaisten kansallista varallisuutta myymällä**.

## Esitys ei turvaa arviointineuvoston riippumattomuutta

Esityksessä ehdotetaan talouspolitiikan arviointineuvoston lisäresursointia ja valvontatehtävän siirtämistä arviointineuvoston hoidettavaksi. **Ehdotetut muutokset eivät turvaa talouspolitiikan arviointineuvoston riippumattomuutta**.

Arviointineuvosto sijoittuisi myös jatkossa Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen yhteyteen ja sen asettaisi valtioneuvosto valtiovarainministeriön esityksestä. Ministeriö pyytäisi yliopistojen taloustieteellisiltä yksiköiltä ehdotuksen neuvoston jäsenistä. Arviointineuvoston tehtävänä olisi muun muassa vahvistaa ministeriön tekemä ennuste.

**Arviointineuvosto siis arvioisi ministeriötä, jonka hallinnonalaan se kuuluisi**. Tilanteessa arvioinnin kohteena oleva taho nimittäisi toimintaansa arvioivan tahon. Arviointineuvoston riippumattomuutta tulisikin vahvistaa **siirtämällä se pois Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen yhteydestä esimerkiksi suoraan eduskunnan alaisuuteen**. Samalla tulisi harkita valtiovarainministeriön ennustetoiminnan siirtämistä arviointineuvoston yhteyteen. Vaikka ministeriön ennustetoiminnan riippumattomuus on turvattu, toteutetaan ennustetoimintaa osana poliittisesti johdettua ministeriötä. Koska tavoitteena on **riippumaton ennustetoiminta, sitä ei tulisi hoitaa poliittisesti johdettujen prosessien sivussa**.

Jatkossa arviointineuvoston kokoonpanoon ei kuuluisi muita kuin taloustieteen alan asiantuntijoita. STTK katsoo, että muutos kaventaa arviointineuvoston mahdollisuutta hahmottaa taloutta ja talouspoliittisten päätösten vaikutuksia laaja-alaisesti. Parlamentaarisessa sovussa tehtiin päätös vahvistaa ja kehittää ministeriön kykyä laaja-alaisiin vaikutusarviointeihin. Arviointineuvoston osalta tehdyt päätökset vievät vastakkaiseen suuntaan. **Ehdotus on ristiriidassa parlamentaarisen sovun kanssa**.

Esityksessä lavennetaan arviointineuvoston jäsenten kelpoisuusehtoja. Ehdotetun mukaisesti arviointineuvoston puheenjohtajan ja jäsenten tulee edustaa taloustieteen eri alojen korkeatasoista tieteellistä tai merkittävää talouspolitiikan tuntemusta.

Tom-Henrik Sirviö 19.11.2025

**Uusi muotoilu korostaa tieteellisten perusteiden lisäksi talouspolitiikan tuntemusta.** Arviointineuvosto käyttää merkittävää valtaa talouspolitiikan siunaamisessa. Merkittävä talouspolitiikan tuntemus -kriteeri voi täyttyä myös henkilöillä, joiden kannat eivät ole perusteltavissa taloustieteen näkökulmasta. **Muutos herättää huolen arviointineuvoston riippumattomuuden turvaamisesta**. STTK katsoo, että tieteellisten ansioiden tulisi edelleen olla määräävä peruste jäsenten nimittämiselle.

## Talouspolitiikan vaikutusarviointia on monipuolistettava

STTK kiinnittää huomiota siihen, että esityksen perusteella ehdotettuja muutoksia ja niiden vaikutuksia **on haastavaa arvioida**. Tavoitteet pohjautuvat valtiovarainministeriön tekemille oletuksille ja ennusteille. Vaikka esitykseen sisältyy arvioita ehdotusten taloudellisista vaikutuksista, on kokonaiskuvaa esityksen perusteella vaikea hahmottaa.

Taustalaskelmien läpinäkymättömyys heikentää olennaisesti niin kansalaisten kuin poliittisten päättäjien mahdollisuutta arvioida tavoitteen asetantaa. Tämä on huolestuttavaa erityisesti siksi, että asetanta on parlamentaarisen työryhmän keskeinen tehtävä. Asian korjaaminen edellyttää vaikutusarvointien selkeyttämistä.

Parlamentaariseen sopimukseen sisältyvä **tavoite** ministeriön vaikutusarviointien kehittämisestä ja vahvistamisesta **kaipaa tuekseen konkreettisia toimia**. Vaikutusarvioissa tulisi huomioida uusi taloustieteellinen kirjallisuus, muiden alojen keskeinen tutkimuskirjallisuus sekä uudistusten pitkän aikavälin vaikutukset.

Lisätietoja Tom-Henrik Sirviö, ekonomisti
tom-henrik.sirvio@sttk.fi
040 684 2251